

Jordi Aguadé i Clos (1925-2021)

Pilar Vélez i Vicente

Acadèmica de número. pilar@pilarvelez.cat

El mes de maig del 2003 per primer cop la ceràmica tenia el seu lloc a l'Acadèmia. Dit d'una altra manera, amb l'ingrés de Jordi Aguadé a l'Acadèmia, la ceràmica, representada per un dels grans noms del segle XX a Catalunya, era reconeguda com una manifestació artística contemporània.

Aguadé ja era aleshores un dels referents del món ceràmic que havia tingut grans mestres com Llorens Artigas, i allhora, ell mateix havia esdevingut el mestre de les noves generacions que, coneixedores de la tradició i de l'ofici, creaven objectes artístics, més enllà dels objectes d'ús tradicionals, com una expressió més dels corrents estètics contemporanis.

Havia nascut el 1925 en plena dictadura de Primo de Rivera, i per tant, va ser nen durant la República i a jove durant la guerra. Va estudiar a l'Institut Escola i a l'Escola de Preaprenentatge de la Generalitat. Després va venir la guerra i el caos, però finalment, fou deixeble del ceramista Joan Baptista Alós i de la seva filla, Angelina Alós. Formava part, per tant, de la generació que, nascuda en el noucentisme, havia de fer el salt cap a les noves tendències artístiques modernes integradores de la ceràmica.

Tanmateix, recordant uns mots seus, “aquella trista i interminable postguerra, en un cop de sort” el va portar a treballar amb Josep Llorens Artigas, que havia tornat a Barcelona fugint de la guerra europea. A can Artigas, on va estar-li deu anys, “fent de tot, ben segur que vaig aprendre molt”, ens comentava. Perquè “el seu taller era molt més que un taller, era una finestra oberta al món”, solia dir-nos. Explicava que quan Miró i Artigas van començar a col·laborar, el ceramista va encarregar-li que ajudés Miró a “preparar esmalts i estar al seu costat per tot allò que li fes falta”. Posteriorment, va poder anar a París al taller de Philippe Rouard, amic d'Artigas, i més endavant, també gràcies al mestre, va treballar amb una gran amiga seva, la reconeguda ceramista sueca-finesa Tyra Lundgren, al mig del Bàltic. Poc després va treballar a casa d'una altra ceramista, Gocken Jobs, a Leksand, Suècia.

Aguadé se sentia molt afortunat d'aquesta llarga i rica etapa d'aprenentatge perquè abocat com estava a aprendre tot allò que tenia al davant i treure'n el màxim profit, va saber obrir els ulls i endinsar-se de ple en el món de la terra, l'argila, els esmalts, les formes...

Home d'horitzons amplis, sempre atent i amatent a tot allò que fos nou, les riques experiències viscudes van conformar el seu fer artístic, el seu pòsit, fet que el portà, de retorn a Barcelona, cap a l'any 1954, a crear Aguadé Ceràmica, el seu taller ceràmic al barri d'Horta, que avui, ja sense ell, continua actiu.

Des d'aleshores es dedicà intensament a la ceràmica, indestruïble de la seva pròpia vida. Però Aguadé

FIGURA 1. Jordi Aguadé i Clos.
Imatge extreta del web.

va saber compartir l'experimentació i la investigació amb les terres i els esmalts amb creacions pròpies o bé amb la col·laboració de Joan Vila-Grau, amb la ceràmica utilitària, sabent fondre l'artesanía i el disseny, és a dir, la cultura del procés i la cultura del projecte.

En aquest sentit, enmig del gris context de postguerra, Aguadé va ser capdavanter en saber unir el disseny industrial amb la tradició artesanal local i potser no se li ha reconegut prou. Peces seriades, petites o mitjanes sèries industrials d'objectes d'ús, especialment per a la llar, acabades amb un toc artesanal que les fa diferents, les distingeix. Vaixelles, mans de morter o jocs de cafè, en mans d'Aguadé es convertien en objectes útils i bells alhora, ben lluny de la producció popular aleshores força adulterada com també de les peces amb pretensió d'estil de nou ric. El coneixement de l'ofici i la matèria sumat a la sensibilitat i la senzillesa formal li permetien unes creacions ceràmiques que, com li agradava de dir, "dignificaven l'espai quotidià".

Mentrestant, però, seguia amb l'experimentació i la recerca aplicada a l'obra única, a l'objecte artístic. Però aquesta bicefàlia no és estranya, perquè quan parlem d'Aguadé, d'una vaixel·la o dels seus gerros de gres esmaltat, sempre parlem de creació ceràmica, sense establir cap frontera entre un camp o l'altre.

N'és bon reflex, una activitat important que va desenvolupar especialment als anys seixanta i setanta. Ens referim a la seva participació en el grup que anomenaren La Cantonada, creat cap al 1960, integrat pel joier Aureli Bisbe, l'arquitecte Jordi Bonet, el vitraller Joan Vila-Grau, aquests dos darrers també membres d'aquesta Acadèmia, el dissenyador Jordi Vilanova i ell mateix. Un grup pluridisciplinar i avesat a la reflexió sobre el rol de les arts i el disseny, el valor de la tradició autòctona i les influències internacionals, que al llarg d'uns quinze anys plegats van compartir molts projectes. Aguadé realitzà conjuntament amb Vila-Grau un bon nombre de grans murals ceràmics, joies amb Bisbe, mobles amb Vilanova i també participà en projectes d'interiors d'habitatges amb Bonet.

El grup de La Cantonada va allunyar-se del disseny estandarditzat apostant per petites sèries, per un disseny més personalitzat, que abastava tant l'interiorisme, com el disseny de joies, vitralls, objectes ceràmics, mobiliari, fins i tot objectes litúrgics, emmarcats dins de la renovació del Concili Vaticà II. Sense deixar d'esmentar la seva revista *Qüestions d'Art* i la *Galeria AS*, capdavanteres en la difusió de l'art i el disseny ja als anys seixanta. Sempre amb sensibilitat mediterrània i, alhora amb una mirada cap al Nord d'Europa.

Coda

Deixeble de grans mestres i mestre reconegut i estimat de grans ceramistes, el seu tarannà senzill, cordial i bonhomí, ha estat molt apreciat per les generacions posteriors que van considerar-lo la seva referència: entre altres, Maria Bofill o Isabel Barba Formosa, que tristament ens han deixat també poc abans i poc després que ell, i que ens ho havien demostrat en nombroses ocasions.

Amant de viatjar i conèixer món, curiós, àvid de renovació professional, duia la ceràmica a la sang. Si com defensava Pierre Hadot, "la filosofia és una manera de viure", la ceràmica era la manera de viure d'Aguadé. La terra i el foc eren el seu món, el seu viure, la seva filosofia.

Generós, en ingressar a l'acadèmia el 2013 va fer-nos donació d'una sèrie de peces ceràmiques, que des d'aleshores formen part del museu de l'Acadèmia, que, recordem-ho un cop més, és el museu d'art més antic de Catalunya. És a dir, per primera vegada la ceràmica entrava a l'Acadèmia i s'obria una nova era en què els límits artificiosos i obstaculitzadors començaven a fondre's, i la mirada creativa superava les convencions caducades.